

De la geografia a la història

Jesús Moncada.
La galeria de les estàtues.
Edicions de La Magrana. col.

Les ales esteses, 49. Barcelona, 1992. 452 pàgs.

Que no cal sortir als papers cada setmana per romandre en la memòria dels lectors és una obvietat que tot sovint oblidem. I escriptors com Jesús Moncada la confirmen. Corredor de fons, al marge de modes i generacions, Jesús Moncada s'ho pren amb calma; dedica tot el temps que falta a escriure i a reescriure abans d'enllestir els seus llibres. Quatre anys després de la publicació de *Camí de Sirga*, demostra amb *La galeria de les estàtues* que no és escriptor d'un sol paisatge ni d'una sola novel·la.

L'aura que ha envoltat la primera novel·la pot perjudicar l'apreciació nítida de la segona. ¿És millor *Camí de Sirga* que *La galeria de les estàtues*? ¿Continua sent Jesús Moncada l'esperança blanca de la literatura catalana? ¿Aconseguirà algun dia de fer callar a aquells que lamenten l'absència de la gran i definitiva novel·la de Barcelona que —diuen— ens ha de redimir de tots els mals? Fa de mal dir... *La galeria de les estàtues* m'ha semblat una novel·la de plantejaments ambiciosos i de factura impecable. ¿Millor? ¿Pitjor? ¿Esperança? ¿Blanca? Deixem-ho córrer.

ARXIU

En aquesta novel·la Jesús Moncada passa comptes amb l'Espanya franquista i alguns dels seus pilars: l'exèrcit nacional, el nacional-catolicisme, la policia nacional i l'escola nacional. Amb tocs de farsa sarsuelera, retrata la gesticulació emfàtica del règim, la mentida

institucionalitzada i el tracte mesquí que dispensava als vençuts.

La novel·la avança com una partida d'escacs amb un llarg plantejament de moviments irrellevants que es resolen de sobte en quatre jugades inapel·lables. Enmig hi ha el gruix de la memòria

d'uns personatges abocats al record. L'inici de la guerra de l'Ifni el 27 de novembre de 1957 els escup enmig de la història amb majúscules i els obre les ferides, encara vives, de la Guerra Civil.

L'actuació dels personatges enmig d'aquests trasbalsos de la història

dibuixa un paisatge humà complex i matisat. *La galeria de les estàtues* suscita interrogants punyents. Un exemple: el final et fa còmplice d'un assassinat. I ja t'ho faràs.

El contrast entre el present grotesc de la Torrelloba provinciana (més o menys basada en la Saragossa que Jesús Moncada va conèixer d'estudiant) i el passat dramàtic de la guerra civil, es correspon amb la modulació de tonalitats que es pot apreciar en la prosa de la novel·la. Des del descabdellament elaborat de l'evocació, fins als fragments més estripats, Jesús Moncada ordeix una textura verbal assaonada, que arranca de la parla i es disciplina amb la puntuació; on la complementació és precisió, la inserció és matisació i el cabal lèxic, creació de món.

Conflueixen en la novel·la materials de provada eficàcia narrativa, però d'escàs prestigi: crims sensacionalistes, passions de fulletó, escenes eròtiques i d'humor descordat. Això no és nou en l'autor que ja anteriorment s'havia mostrat partidari rabelesià del camp qui pugui, del podrimener, de l'anècdota sucosa i del mullader. I aquí hi ha potser una de les claus de l'èxit de l'escriptura de Jesús Moncada: és capaç d'articular un discurs amb gruix moral per mitjà d'històries aptes per a tots els públics i d'una prosa que satisfà els més exigents.

Manel Ollé